

yapmak amaç değil sadece, O yapının eleştirisini de yapmak.

Bir kavram tartışılıyor, "çocuk kitaplarında sanatsal bütünlük" diye. Bu neyi ifade ediyor, anlatılan hikaye, bunun resimlemesi...

Böyle iri laflar doğru değil. Bazı kelimeler o kadar çok kullanılıyor ki kullanıldıkça içeriğini kaybediyor. Her şeyi açıklayan bir formül oluyor, mesela "yabancılaşma" kavramı gibi ya da "biçim ve içerik" gibi... "Sanatsal bütünlük" de onlardan biri. O kadar önemsemediğim kavramlar değil. Burada önemli olan şey çocukla ilişki kuran bir kitap yapabilmek. Çocuğun dünyası ile ilişki kurmak. Bu her şekilde olabilir mevcut sanat kalıplarını parçalayan bir anlayışla da olabilir, çizgi ile yazı arasında uyumsuzluk yaratarak da olabilir, uyumluluk yaratarak da olabilir. Çocukların dünyası çok da akademik tartışmalara uymuyor, mesela resimleri akademik bir şekilde çizdiğinizde, her şeyi yerli yerine oturttuğunuzda çocuk ondan hoşlanmayabiliyor. Büyükler kendini büyükler dünyasında kabul gören belli bir forma sokmuş oluyor. O formlar içerisinde bazı şeyleri algılamıyorlar ya da algılamak istemiyorlar. Bazen görüyorum çok akademik illüstrasyonlarla çocuklar bazan ilişki kurmakta güçlük çekiyor. O kitaplar basılıyor, ödül alıyor ama çocukların beğenisini kazanamayabiliyor. Büyükler kendi kendilerini eğlendirmiş oluyorlar. O yüzden büyüklerin dünyasında anlamı olan ya da anlamı varmış gibi duran diyeyim değerler çocukların dünyasına çok da kolay tercüme edilemiyor.

Türkiye'de çocuk edebiyatının durumu nasıl peki?

Çocuk edebiyatı olabildiği için bir yerde iyi yazarların- iyi çizerlerin olması gerekiyor. Bir örnek vereyim size ben bir kısa film festivalinin jürisindeydim, Almanya'dan harika yeni bir kuşak geldi, Hepimiz çok sevindik. "Güzel bir kuşak geliyor Almanya'dan, gerisi gelir" dedik ama sonra o kuşağın arkası gelmedi. Bunun gibi sanatta bazen yetenekli kuşaklar olabiliyor. Ama bu sürekli olacak diye bir kural yok.

Çocuklar için yayın yapan kitapçevleri son yıllarda arttı.

Yurtdışında bastığım kitapları yıllar sonra burada basmaya başlayabildim ve alıcısı da var. Bu beni biraz şaşırtıyor değil. Bazı okullarda bu işe önem veriliyor, drama-okuma çalışmaları yapılıyor. Bir kısım veliler ve öğretmenler edebiyatın, çocuğun kavramsal olarak zenginleşmesinin hayatına getireceklerinin farkında. Bu karşılıklı bir etkileşim yaratıyor tabii. Çocuk edebiyatının da gelişmesine neden oluyor. Tabii tüketimin yaygınlaşması üretimi her zaman olumlu etkileyecek diye bir kural yok... Ama hakikaten çok iyi çizerler var, çocuk dünyasından anlayan çizerler de var. İyi yazarlar da çıkmaya başladı.

Sanırım MEB de çocuk ve ilköğretim kitapları basmak gibi bir girişim içerisinde... Bakanlığın bu alanda etkinlik göstermesi hakkında ne dersiniz?

Bakanlıklar denetlemek istiyorlar, çocuklar "zararlı" fikirlere maruz kalmaları diye. Her şeyi denetlemek amaç... Bunu yapabileceklerini zannediyorlar; ama yapamazlar, başarılı olmazlar. Çocukları dikdörtgen bir forma sokmak, köşeli bir form içine oturtmak istiyorlar. Bunu yapmaya çalışacaklardır. Daha önce de yapmışlardı zaten ama bu başarısızlığa mahkumdur. Edebiyat denetlenemez.

Yapmaya çalıştıkları çocuk edebiyatını, tek tipleştirerek, milliyetçi ve dini öğeleri çoğaltmak... Yeni Türkiye kitapları basmak... Her gün çocuklarının kafasını karıştıracak, hayatlarını temelden etkileyecek bir karar alıyorlar. Ama onları hiç ciddiye almıyorum, çocuklardaki potansiyeli görüyorum ve kendi üretimimi sürdürüyorum.

Şeker Portakalı'nı okutan bir öğretmene soruşturma açılmıştı...

Oysa ne kadar güzel bir kitaptır. O kitabı Millî Eğitim Bakanlığı okusaydı ya da bakanlıkta bu kararı alan kişi okusaydı bu durumda olmazlardı, çok daha ileri bir noktada olurlardı.

Sizce çocuklar için "muzır neşriyat" denir ya hani kitaplarda çocuklar için olmaması gereken öğeler var mı?

Muzır dersek bir kurul buna karar versin gibi bir anlam oluşturabilir; çünkü "Muzır

Neşriyat Kurulu" diye bir kurul vardı, onlar bir şeyleri muzır bulup yayınlamıyorlardı ya da poşete sokuyorlardı. Onlarla ilgili çok karikatür çizdik daha önce mesela bir vida ile somuna bakıyorlardı "Bunlar acaba muzır mı poşette mi satılmalı" diye.. Özgürlük duygusunu kaybettirecek, çocuklarda sürekli suçluluk duygusu yaratan, onları "eğitmeye çalışan" kitapları doğru bulmuyorum.

Didaktik gibi mi?

Didaktik olabilir. Çok güzel eğitici kitaplar da var. Mesela ekoloji ile ilgili kitap yaparsın tamamen didaktik olabilir. "Didaktik kitap" bir tarzdır. Kötüdür anlamına gelmiyor; ama bir edebiyat kitabı didaktik hale gelirse o kötü tabii. Çocuğun ufak yaştan itibaren karakterinin gelişmesini engelleyecek, onu baskılayacak tarzda bir yaklaşım doğru değil. Ama buna bir kurum ya da kurul karar veremez. Bu toplumsal bir iklim sonuçta... Özgürlükçü ve toplumsal iklimin eğitimde, edebiyatta ve birçok alanda yaygınlaşmasını sağlamalıyız. Yoksa buna bir kurulun karar vermesi o baskıcı anlayışın ürünü olur. Çocuklardaki özgürlük duygusu ve benliğin, güvenin gelişmesi önemli. Bizdeki eğitimde de çocuğu baskılayan bir sistem var, bilgi edindirecek, çocuğun imtihan kağıdına kırmızı kalemle çizgiler çekerek baskılayan bir sistem bu. Çocuğun bilgi dağarcığını genişletmek değil karakterini ve kişiliğini geliştirmek üzerine bir eğitim olması gerekiyor ilk yıllarda. "Ben hata mı yapıyorum" ezikliğinden çocukları kurtarmamız gerek; biz suçluluk duygusu ile eğitilen bireylerden oluşan toplumlardan biriyiz. Örneğin iyi bir edebiyat eseridir; ama Kaşığı'da çocuk yalan söylediği için kardeşi ölüyor. Dünyada herkes her saniye yalan söylerken çocukların üzerinde sırf baskı kurmak için "siz yalan söylemeyin, yoksa kardeşiniz ölür" diyerek onları, ahlaki bir sopa gibi kullanıp eğitmeye çalışmak yanlışır.

Çocuk edebiyatı entelektüel bir edebiyattır, her türlü konuyu kapsayabilir; ama çocuklarla ilişki kurarak, incelikli bir şekilde. Ben çok negatif olmaması gerektiğini düşünüyorum kişisel olarak; çünkü çocuk dünya ile bütünlük istiyor. Elbetteki

her konuyu ele alalım ama çocuğun karakterini parçalayacak şekilde vermeyelim, kendi yüklerimde de birçok çevresel, toplumsal problem olmasına rağmen bunları pozitif biçimde eleştiriyorum, çocuğun dünyasını sarsmadan yapmaya çalışıyorum; çünkü o tür sarsılmalar küçük yaşta dünyaya ve hayata olan güvenini kaybettiliyor çocuğun. Oysa ki güvenle başlaması lazım, büyüdüğü zaman neyi eleştireceğini bilsin ve geçmişinde dayanabileceği pozitif bir nokta olsun...

Çocuklar okur tipi olarak nasıllar yani nasıl okurlar?

Çocuklar artık yazar ve kitap seçmeye başladı, o anlamda geliyorlar. Yıllar önce bir çocuğa benim bir kitabımı ödev vermişler. Çocuk benim telefonumu bulmuş aradı ve "bu kitabı sen mi yazdın?" diye sordu. Çocuk kitapların fabrikadan çıktığını zannediyormuş, bir yazar tarafından yazıldığını bilmiyormuş. Öyle bir noktadan böyle bir noktaya geldi. Bu gelişim önemli. Çocuk edebiyat insanı kişileştirmeli. Bireysel gelişimini sağlamalı. Yoksa anonim kalıplar içinde çocuk hapsolür. Türkiye'de insanlar büyümüyorlar. Çocuğa sürekli baskı yapıldığında çocuk büyümüyor.

Peki kitaplarda fantastik öğelerin kullanımı için ne düşünüyorsunuz, mesela "Güneşi Bile Tamir eden Adam"da fantastik öğeler vardı ama bir yandan da gündelik yaşam anlatılıyor...

Gerçeğin değiştirilebilir olduğuna inanmak... Edebiyatta amaç o. Gerçekler değiştirilebilir, en azından böyle bir umut var. Böyle bir duygu insana özgürlük sağlıyor ve hareket alanını genişletiyor. Ama fantastik olmak o kadar kolay değil çünkü fantastik gibi görünen şeylerin hepsi birbirine çok benziyor. Son derece tipik karşı ütopya türleri. O türler küçük bir parçası fantastik edebiyatın.

Peki son olarak siz neden çocuk kitapları yazıyorsunuz?

Yeniden başlamak için... 1980'den sonra yazmaya başladım. O zaman bir şeyler bitmişti, sıfırdan başlamak istedim. Çocuklarla başlamak istedim. Hem benim için hem de çocuklar için...